

DETTA MÅSTE SKRIVAS

”Vildsint sökande, otålig, krängande, slängig, på jakt efter ett språk.” Göran Sommardal läser Cecilia Perssons nya diktsamling *Allt som brinner upp i ett avsked* och lockas till omvägar över Borges, Dante, Marquez och Hermann Broch. Läs eller lyssna till recensionen i veckans upplaga av Örnen och Kråkan.

[Lyssna till recensionen? Klicka på pilen!]

Med en dikt så oförskräckt utspridd i sina poetiska uttryck, som Cecilia Perssons, är det inte lätt att hitta en gemensam nämnare, och lika svårt är det att konstruera en sannolik receptionsanatom. Det vill säga: vem är jag som läser dessa dikter. Kanske är det inte heller det man ska göra med en poesi som så tydligt och obarmhärtigt motiveras av sin egen nödvändighet. Varken av tidsandans krav eller ett estetiskt program eller något tvingande stilideal. Detta måste bara skrivas, ingenting annat räknas! Läs, läsare, som dig lyster! Var vilken läsare du vill!

**Till dig, för dig
och veta att i en millisekund
var jag alldeles sann
blev sedd i en millisekund
i en millisekund
var jag jag
som såg konturerna av ett
du
i en millisekund
var livet bara vackert
och värt att leva
/.../**

Vid den första genomläsningen av *Allt som brinner upp i ett avsked* befarade jag att poeten var ute efter att utföra samma saltomortal – dödliga språng! – som Borges i sin essä "Beatrices sista leende" påstod att Dante eftersträvade i Paradiso-delen av *Den gudomliga komedin*: att gestalta hela vägen upp från Helvetets förgård, genom dess kretsar, upp genom Skärseld och till Paradiset, och all denna möda endast för ett sista ögonkast på den älskade (döda men nu med evigt liv begåvade) Béatrice, utan att alltför mycket förarga Gud:

/.../

**"Vänd, Beatrice, vänd nu dina ögon,
de heliga" ljöd sången, "mot din trogne
som för att se dig gått så långa vägar!
Bevisa oss din ynnest och låt slöjan
från munnen falla, så att han får skåda
den andra skönhet som du ännu döljer."**

/.../

[övers. Ingvar Björkeson]

Men hos Cecilia P är det inte uppenbarelsen utan minnesbilden eller kanske snarare minnestecknet som framkallas.

/.../

**...konturerna av ett
du
i en millisekund**

/.../

Att fortsatt jämföra Cecilia Persson med Dante Alighieri vore förstås knappast rättvist, eller meningsfullt i någon strikt litteraturhistorisk bemärkelse vad det gäller genretillhörighet eller historiskt kontext, men också hos henne blir den halva levnadsbanan poetiskt figurerad som världens många anhalter och vändpunkter, läsefrukter och existentiella val. Inte i lika strängt urval och mönstergill religiomytologisk givakt som hos Dante. Och naturligtvis inte med samma terzinstränga puls eller stränga hierarkiska logik som hos florentinaren.

Hos Cecilia Persson dyker tingen och människorna och referenserna upp utan horisonter. Allt från Walter Benjamins mnemotekniska betraktelse till Alain Bedious vetenskapsfilosofiska teori för händelser. Och Arthur Koestler, Joan Didion och Hilda Doolittle, Carl von Linnés lärjungar och Joyce Carol Oates. Abel och Kain får samsas med James Deans bilolycka. Strax följd av den rätt illa åtgångna uppräknningen av "alla" de andra kända som dog unga: Hendrix, Cobain, Winehouse. Eller hur "Marilyn Monroes skönhet och hallonbröst gjorde hennes själ osynlig", nästan samtidigt som "Platon och Sokrates dialoger ..[faller]...[som vita snöflingor]."

Det finns en måttlöshet i denna resa i associationer. Och en sådan dikt riskerar att förfalla till en vällovligt igenkännelig kavalkad. Men det finns ett affektivt alibi för detta huller-om-buller. Dikten söker sig inte till tröst utan till förtvivlan. Och den är ändå inte traditionellt hjärtslitande utan mer som en poetisk inre monolog, medvetandeström som återgestaltar hur sorgen, döden, kärleken genomströmmar allt. Därför är heller inget fulländat, därför att ingen omslutande eller fulländande försoning är möjlig. Dikterna uthärdar sorgen mer än de sörjer, gör den både synlig

och osynlig, doppar den i språk, som både dränker den och håller den vid liv.

Och det finns en ett credo här, som jag själv gärna känner igen. Önskan att det ska vara fruktansvärt: hur man håller kvar den känslotanken som en stickande, stark, mördande uppriktighet. Plågar sig med den, men också andas ut i den.

Och vad som håller samman världen är varken ideologi eller fantasi. Dikterna tillåter sig det mesta: att pladdra, att sväva ut, att vara fräcka, intima, att "gå på" och sträcka ut sig längre än de har täckning för. Ändå blir dikten aldrig rätt och slätt bekännande. Det är språket som provas, inte det innersta, eller borde jag säga: tron på att det innersta är möjligt att säga. Snarare är det just omöjligheten att utgjuta en innersta stjärna av sanning, alltså omöjligheten att göra det, som är diktens primus motor:

/.../

**att säga någonting om sig själv
utan att säga mer än man vill att andra ska veta
berättar aldrig mer än det som jag själv vill förstå
resten är min hemlighet**

/.../

När jag tar mig för med att läsa dikterna i omvänd följd, för att se om jag kan hitta en annan, en hemlig ordning, så finner jag ändå ingen dold stegring eller avtagande intensitet. Det finns inget upp och ner, inget då och nu, ingen förut och sedan. *Allt som brinner upp i ett avsked* framstår fortsatt som en poetisk andningsritual, som oavbrutet kräver min uppmärksamhet. Varje dikt för sig, varje tanke- och känslotråk. Som om bara ett ständigt genomkorsande av "den kända världen" förmådde hålla poetens eftersträlvade uppriktighet om det fruktansvärda vid liv: allt som brinner upp i ett avsked. Men Cecilia Persson håller sig trots allt med en KAOSGRAMMATIK:

Svarsmänniskorna kan inte leka kurragömma med frågeorden, de vet inte hur man hoppar med undrande pronomen och tvivlande adverb från sten till sten, frågemänniskor och svarsmänniskor bor inte på samma planet

Om historierna och berättelserna inte passar in i svarsmänniskornas sätt att se på saker och ting, tror svarsmänniskorna att det förtrollande och annorlunda inte handlar om riktiga människor eller om det verkliga livet

Svarsmänniskorna, tror att Gud är människornas problem, att det är därför Gud finns, för att människorna har problem, svarsmänniskorna förminskade Gud till deras privata angelägenhet

/.../

Den fråga som infinner sig inför ett sådant bestämt avvisande av tron på de bestämda svaren, är i stället vad är - då - poesi? Om inte versmått, inte regelverk, inte rytm och musik, inte ämnesområden, inte bestämd funktion, inte ens skapnad eller produkt. Ändå vill vi slippa metafysiken från före den orfiska reträtten, poesin betraktad som gudagåva, profetia, kallelse från ovan, "gudavingen mania" OCH det gudainspirerade budskapet. Bristen på detta fick Platon att förvisa den musiska dikten från idealstaten. Men om vi i stället bejakar den bristen och ser till vad poesin

kan uträtta som gränssnitt mellan livet och döden, och inte som gudomlig direktsändning?

Hur sakligt ogudaktiga får vi vara?

På berättande prosa kan döden eller ögonblicket då döden föreställs eller närmar sig, eller helt enkelt blir uttalad som livets slutpunkt, i sin starkast suggererade form uppträda som en uppvirvlad sammanfattning, "livet passerar revy", allt snabbare och hektiskt påskyndad, som när Aureliano, i avvaktan på slutet för sin släkts hundraåriga historia, vrålläser dokumentet som återger hela berättelsen, de hundra åren av ensamhet i Gabriel Garcia Marquez' roman. I ett allt snabbare tempo ju närmare slutet han, och den, kommer.

Det finns andra tidsteorier för gränssnittet död/levande, som i Bruno Schulz' roman *Sanatoriet Timglasat*, beteckningen på den plats dit huvudpersonen beger sig för att kunna upphäva tidens gång och återse sin far men inte minst den värld som omger det liv som fadern lämnat.

Eller en tidsteori i lite makligare takt som i Hermann Brochs roman *Vergilii död*, där Vergilius under sina sista stunder på jorden återupplever sitt liv och den tid han lever i. Romanen sönderfaller i fyra delar, som de fyra elementen, och innehåller arton underavsnitt som motsvarar de sista mättade timmarna i Vergilii liv.

Om Marquez's berättelse rör sig utåt, bortåt, och upprättar ett tydligt berättarperspektiv, och Schultz suggererar drömligt en förlorad (judisk) värld, så sluter sig Brochs roman kring sitt eget svar: "ofattbart, outtalbar var det för honom, ty det var bortom språket."

Hos Cecilia P saknas i stort allt det hallucinatoriska. Tanken svindlar inte inför dödens insikt, den snarare skärper sin iakttagelseförmåga och rationalitet. Den strävar inte heller efter något pyttiskt rus i dödens oneiromantiska närhet. Snarare än mer himmelska och leviterande blir dikterna nyktert sorterande och citerande ur en förklarad verklighet.

Och hon skriver ju avgjort poesi, och de mer sakligt minnesmärkta fästpunkterna hos Cecilia Perssons dikter skapar en annan möjlighet än att samla och sammanfatta i en kalkylerad narrativ ordningsföljd. Hon låter dikterna skifta i form och tilltal och istället för att koncentrera sitt universum eller upprätta en kronologisk eller kognitiv ordning sprider hon ut livserfarenheternas parafernalia. Det ger henne också en frihet att ibland vara direkt och noggrant adresserad. Oftare vildsint sökande, otålig, krånglande, slängig – på jakt efter ett språk, ibland bokstavligt som latin, ibland i mer metaforisk mening som ett tilltal eller tankegång:

**Jag ville skriva på latin och fann manglende, saknadens
betoningar och klanger låter vackrare på danska, det är så jag gör;
letar efter andra språk när orden inte räcker till, förmår inte inrymma
bristens helhet**

Ab imo pectore, av hela mitt hjärta

Ad inferos, till dödsriket

Ad infinitum, i det oändliga

Ad interim, tills vidare

*Stjärntecknet fiskarna, släppa taget, vändpunkterna
arketyperna skönheten och odjuret*

/.../

Allt som brinner upp i ett avsked
Cecilia Persson
Ekström & Garay, 2020

Författarfoto: Ekström & Garay